

Diabetes typ 1 ökar dramatiskt hos barn i Europa

AUTOREFERAT. Diabetes ökar bland barn i Europa i en accelererande takt och snabbast hos de yngsta barnen. Ökningstakten är högst i tidigare lågincidensländer i Öst- och Centraleuropa. Om trenden fortsätter i samma takt kommer prevalensen av diabetes hos barn under 15 år att öka med 70 procent 2020 och fördubblas hos barn under 5 år.

Sedan 1989 har 20 befolkningsbaserade register, representerande 17 länder i Europa, med samma metod och valideringsätt registrerat sammanlagt 29 311 nya fall av typ 1-diabetes i åldern 0–15 år. Åldersspecifika loglinjära modeller för ökningen skattades i fem geografiska regioner, och modellerna användes för att skatta prevalens 2005–2020.

Alla utom två centra visade signifi-

kant årlig incidensökning, varierande från 0,6 till 9,3 procent. Den genomsnittliga årliga ökningen var 3,9 procent, och den snabbaste ökningen (5,4 procent) sågs i åldern 0–4 år. Förändringstakten var högst i länder i Central- och Östeuropa, som startade från en låg incidens, medan högincidensländer som Sverige hade en något lägre ökningstakt. Prediktionsmodellen visade att man kan förvänta sig en ökning från 94 000 fall år 2005 till 160 000 år 2020, med störst förändring bland de yngsta barnen.

Den dramatiska ökningen av barndiabetes typ 1 och som vi sett i Sverige ända sedan 1979 måste förklaras av livsstilsfaktorer. Kända riskfaktorer som antas accelerera en redan pågående betacellsdestruktion såsom snabb långd- och

viktökning hos barn passar bäst med mönstret för förändring av diabetesincidensen. Svenska och belgiska studier talar för att incidensen hos unga vuxna inte ökar utan snarast minskar, vilket tyder på en förskjutning åt lägre åldrar. Fynden innebär ytterligare motiv att söka påverka överkonsumtion hos barn i Europa.

Barndiabetesvården måste förstärkas för att förhindra en urholkning av vårdkvaliteten för dessa barn som riskerar senkomplikationer av diabetes i allt yngre åldersgrupper.

Gisela Dahlquist

professor, överläkare, Pediatrik, Norrlands universitetssjukhus, Umeå

Patterson CC; EURODIAB study group. Lancet. 2009;373:2027-33.

Bättre cancerprognos med ASA

Acetylsalicylsyra (ASA) är associerad med förbättrad prognos vid kolorektalcancer. Det rönet presenteras i JAMA. Studien har gjorts i USA och omfattar patienter som regelbundet ätit ASA efter att ha diagnostiserats med kolorektalcancer. Patientmaterialet har inhämtats från två olika studier och uppgår sammanlagt till 1 279 individer med kolorektalcancer i stadierna ett till tre.

Av deltagarna åt 549 personer regelbundet ASA, medan 730 inte gjorde det. Deltagarna inkluderades i studien i mitten av 1980-talet och har sedan följts avseende bl a mortalitet. Den genomsnittliga uppföljningstiden uppgår till ett drygt decennium. Under perioden avled 35 procent av deltagarna som åt ASA-preparat (totalt 193 dödsfall i ASA-gruppen), vilket ska jämföras med 39 procents mortalitet i gruppen som inte åt ASA (287 dödsfall i kontrollgruppen).

Författarna har tittat specifikt på hur många som avled av just sin cancersjukdom (cancerspecifik dödlighet) och konstaterar att 15 procent av deltagarna i ASA-gruppen dog av sin cancer mot 19 procent i gruppen som inte åt ASA. Intressant i sammanhanget är att den lägre mortaliteten noterades för patienter som började äta ASA först efter sin diagnos men som alltså inte åt preparaten innan de diagnostiserades med cancer.

Författarna har dessutom tittat på prov från 459 tumörer och analyserat dessa avseende om tumören överut-

trycker enzymet COX-2. Man har därför tittat på om ASA-användning påverkade prognosen annorlunda för tumörer som överuttrycker COX-2 än för tumörer som inte överuttrycker enzymet. Resultaten visar att ASA förbättrade prognosen, särskilt för patienter med tumörer som överuttrycker COX-2, vilka för övrigt utgör majoriteten av alla kolorektaltumörer. För de tumörer som inte överuttryckte COX-2 förelåg inte några skillnader i överlevnad bland de patienter som åt ASA och de som inte gjorde det. Nästa steg för forskargruppen är en ny undersökning där deltagare med kolorektalcancer vid sidan av normal behandling kommer att ges COX-2 hämmare.

Det är inte första gången som ASA kopplas samman med kolorektalcancer. Tidigare studier, däribland en uppmärksam brittisk undersökning publicerad 2007 i Lancet, har dock främst fokuserat på preparatets preventiva effekt mot sjukdomen och indikerat att en sådan tycks finnas. Den aktuella studien fokuserar i stället på ASA:s effekt vad gäller överlevnad hos individer som har en känd kolorektalcancer.

JAMA applåderar rönen på ledarplats och konstaterar att man under senare år upptäckt att ASA tycks ha gynnsamma effekter mot ett flertal sjukdomar och att ännu en sjukdom, kolorektalcancer, nu kan räknas till dessa. Mer forskning krävs dock innan man kan gå

ASA tycks ha gynnsam effekt mot flera sjukdomar, kanske också kolorektalcancer.

Foto: SPL/IBL

ut med generella rekommendationer till patienter med kolorektalcancer att ta ASA, skriver JAMA vidare i en kommentar under rubriken »A promising new twist for an old drug«. Rubriken är väl vald; att det rör sig om ett preparat med anor råder det inget tvivel om.

Acetylsalicylsyra upptäcktes i mitten av 1800-talet och blev i början av 1900-talet en enorm försäljningsframgång. Den brittiske farmakologen John Robert Vane belönades med Nobelpriset 1982 efter att ha visat att preparatets verkningsmekanism är att reglera nedproduktionen av prostaglandiner och tromboxaner genom inhibering av cyklooxygenas (COX). Men ASA:s historia sträcker sig än längre tillbaka. Örtextrakt innehållande salicylsyra har använts i mer än 2 500 år. Redan de gamla grekerna hade kring år 500 före Kristus noterat att extraktet hade både antiinflammatoriska och smärtstillande egenskaper.

Anders Hansen

läkare, frilansjournalist

JAMA. 2009;302(6):649-58.